

[Over deze blog](#)[Schrijf een bijdrage](#)[Gedragsregels](#)[KU Leuven bloggers](#)[About this blog](#)

Groepsblog van personeel en studenten van de KU Leuven

december 1, 2016

0

Mensenrechten opleggen werkt averechts

DOOR IGNACE POLLET. Mensenrechten aan andere culturen opleggen werkt niet. We gaan er vanuit dat onze waarden breed gedragen worden, maar in niet-Westerse culturen wordt het toezicht op mensenrechten vaak als bemoeizucht beschouwd. We kunnen beter streven een wederzijds respect voor elkaars waarden en normen.

Geschreven door Ignace Pollet van het HIVA. Ignace doet als arbeidssocioloog al vijftien jaar toegepast onderzoek rond mondiale ontwikkeling, waardig werk en interculturaliteit. Hij tweet via @ignacepollet1.

Den Haag versus Kinshasa

Eind oktober kondigden meerdere Afrikaanse landen aan schoon genoeg te hebben van het Haagse Internationaal Straftribunaal. Wat hen dwars zit is dat alleen Afrikanen op de beklaagdenbank zitten. De strafpleiters van Den Haag konden voor deze oprispingen maar weinig begrip opbrengen.

Mij deed het denken aan een discussie waarvan ik een maand eerder getuige was. Die vond plaats in Kinshasa waar ik met onderzoekers van de lokale universiteit UNIKIN een enquête wou opstarten. De eerste dagen konden we de stad niet in. De oppositie hield een protestmars tegen Kabila's manoeuvres om de verkiezingen uit te stellen. In het zog van de optocht braken rellen uit. De ordetroepen reageerden. Er vielen doden aan beide kanten.

Toen de onrust wegebde, kwamen de verhalen. Had de presidentiële garde zomaar gechargeerd? Of trof vooral de oppositie schuld, niet in staat haar betoging in de hand te houden?

Ook uit het buitenland kwamen reacties. De Europese Unie veroordeelde het geweld. De Amerikanen trokken hun ambassadepersoneel terug. Op de nationale zender verscheen de kop van François

Hollande. Hij gaf de Congolese regering de schuld van het geweld. 'Hoezo?' klonk het op de campus. 'Waarmee moet Hollande zich? Weet hij dan wat hier gebeurd is?'

“ UNIVERSELE RECHTEN VAN DE MENS, IS DAT GEEN UITVINDING VAN DE BLANKEN?

Mijn Congolese collega's gingen nog een stap verder: universele rechten van de mens, is dat geen uitvinding van de blanken? Ze bedienen zich ervan wanneer het hen goed uitkomt, zonder respect voor onafhankelijke staten. Ze brengen Kaddhafi en Saddam Hoessein ten val, en als dit tot chaos en terreur leidt, schuiven ze de verantwoordelijkheid van zich af. Een asielzoeker die zich op dezelfde universele rechten beroept, krijgt een lijst praktische bezwaren onder de neus geduwd. Hoe kan het Westen nog enig moreel gezag uitstralen?

's Lands wijs, 's lands eer

Helemaal ongelijk hebben mijn Congolese collega's niet. Wat is recht? Een consistente set regels en afspraken, gebaseerd op morele principes, gedragen door de bevolking op wie ze van toepassing is – aldus mijn cursus rechtsbeginselen anno 1978. Maar wie denkt dat morele principes in stenen tafelen gebeiteld staan, vergist zich. Hoe vrijheid, gelijkheid, democratie of zelfbeschikking zich in de praktijk tot elkaar verhouden, valt niet zomaar uit een wiskundige formule af te leiden.

“ WIE DENKT DAT MORELE PRINCIPES IN STENEN TAFELN GEBEITELD STAAN, VERGIST ZICH.

Geen enkel principe is dermate absoluut dat het andere principes zou overheersen. De invulling verschilt ook naargelang de cultuur. Wapenbezit is een recht in de USA, homoseksualiteit wordt als tegennatuurlijk beschouwd in Uganda, euthanasie is voor minderjarigen mogelijk in België. Elders gelden andere regels. Het draagvlak voor principes verspreid zich niet gelijkmatig op de wereldkaart.

Onafhankelijke staten zijn tot nader order de grootste eenheid waarbinnen een draagvlak zich kan uitspreken. Het rechtsgebied van de Verenigde Naties is uiteraard veel groter, maar de Verenigde Naties zijn gebaseerd op een verdrag, alleen bedoeld voor de domeinen waarover de ondertekenaars ze gemandateerd heeft. En dat mandaat kan te allen tijde worden herzien, zo ondervindt nu het Internationaal Straftribunaal.

Van universele waarden ...

Tegenover universalisme of de universele toepasbaarheid van rechten en vrijheden plaatsen antropologen en sociologen (Parsons, Schwartz) vaak het begrip particularisme, dat inhoudt dat rechten en vrijheden slechts toepasbaar zijn op een welomschreven groep mensen.

“ HET PROBLEEM VAN UNIVERSELE RECHTEN EN VRIJHEDEN IS ECHTER DAT ZE VAN ONMISKENBAAR WESTERSE SIGNATUUR ZIJN.

Universalisme wordt geassocieerd met verlichting en modernisering, terwijl particularisme naar traditie en achterlijkheid schijnt te ruiken. Het probleem van universele rechten en vrijheden is echter dat ze van onmiskenbaar Westerse signatuur zijn. In niet-Westerse culturen worden ze vaak beschouwd als regels die door het Westen opgelegd worden, en derhalve verbonden met andere Westerse kentrekken: koloniseringsdrang (vergeven maar niet vergeten), economische exploitatie, opgedrongen consumptisme, schaamteloze decadentie, ouderen die eenzaam sterven, militaire interventie in functie van Westerse belangen.

Hoe geloofwaardig zijn morele regels dan? De verontwaardiging hierover is groot, precies omdat de Westerse cultuur zo invasief is. Ze sijpelt binnen via koopwaar, toeristen, hulpverleners, vredeshandhavers, media, en *last but not least*, het internet.

... naar wederzijds respect?

Kan men tot een gemeenschappelijke corpus van waarden komen, als niet eerst een toestand van goed nabuurschap wordt nagestreefd? Goede burens leven niet rug aan rug. Ze zijn regelmatig bij elkaar te gast, helpen elkaar in nood, maar bemoeien zich niet met elkaars interne huishouding.

Maar, zult u zeggen, moet er dan niet opgetreden worden tegen barbaarse praktijken zoals vrouwenbesnijdenis of slavernij? Uiteraard wel, maar wanneer dit met cultuurvernedering gepaard gaat, kan dit alleen maar een averechts effect hebben. Tegenover universalisme hoeft niet particularisme te staan, maar een wederzijds respect dat je pluriversalisme zou kunnen noemen.

Tien jaar geleden schreef de hindoe-Catalaan Raimon Panikkar hierover het traktaat *Pour un pluriversalisme*. De kern van zijn boodschap is dat van elkaar verschillende waardenstelsels enkel door wederzijds respect geleidelijk naar elkaar kunnen toegroeien.

Wederzijds respect volstaat op zich niet om schendingen van mensenrechten te bestrijden, maar het maakt wel dat de remedie niet erger is dan de kwaal. Door Westerse bemoeizucht worden de gemoederen eerder opgehitst dan gesust. In Kinshasa werd mij dat zonneklaar. De vermaning van mensenrechtenactivisten neem ik op de koop toe. Principes zijn goed, pragmatisme is beter. Beter voor de biodiversiteit in het denken, beter voor de kalmte op deze overhitte planeet.

Delen:

 Twitter Facebook Tumblr Reddit Google Afdrukken

 Like 0 reacties

Een blogger vindt dit leuk.

Gerelateerd

[The mother of all defeats](#)
In "English"

[Zijn proefdieren in de naam van de medische vooruitgang wel legitiem?](#)
In "dierproeven"

[Als student in Amerika zijn hobby's 'serious business'](#)
In "Universiteitsleven"

Dit bericht werd geplaatst in [Cultuur](#), [Opinie](#), [Politiek](#). Bookmark de [permalink](#).

[← Deze lessen kan België trekken uit het uiteenvallen van Joegoslavië](#)

[Ga je examenstress te lijf met een goede planning →](#)

REAGEER

Vul je reactie hier in ...

Zoek ...

S

MEEST GELEZEN

[Begrotingstekort verlagen? Schrap de minister van Begroting](#)

[We moeten burn-out erkennen als werkgerelateerde aandoening](#)

[Ga je examenstress te lijf met een goede planning](#)

[10 tips om beter te studeren](#)

[Wat betekent een onderscheiding nog?](#)

[Blok en examens](#) [Cultuur](#)
[Economie](#) [Energie](#) [English](#)
[Europa](#) [Geneeskunde](#)
[Geschiedenis](#) [Masterproef](#) [Media](#)
[Milieu](#) [Onderwijs](#)

Onderzoek

Opinie

[Politiek](#)
[psychologie](#) [Recht](#) [Sport](#)

Universiteitsleven

VOLG KU LEUVEN BLOGT

Abonneer je op KU Leuven blogt!
Geef je e-mail adres in en je krijgt een mailtje wanneer er een nieuwe blogpost verschijnt.

Doe mee met 286 andere volgers

Voer je e-mailadres in

VOLGEN

VOLG ONS OP FACEBOOK

[Blog op WordPress.com.](#)

2